

Інформаційний бюлетень за підсумками року для вцілілих, для родичів жертв націонал-соціалістичних переслідувань, а також для друзів та прихильників нашої роботи у Меморіалі концтабору Нойенгамме

Шановні пані та панове, дорогі друзі,

закінчення 2023 року затьмарене двома подіями, які дуже сильно вплинули та надалі впливають на нашу роботу: у відповідь на масові вбивства, скоєні Хамасом 7 жовтня 2023 року, Ізраїль зараз перебуває у стані війни; населення України зараз також переживає другу зиму війни та часткову окупацію Росією. Наша солідарність і велике занепокоєння спрямовані, зокрема, до тих, хто вижив у концтаборі Нойенгамме, та їх рідних, а також до наших партнерів по співпраці з цих країн.

Зростання антисемітизму та все більш публічно артикульовані правоекстремістські та історично-ревізіоністські позиції в Німеччині самі по собі є викликом для нашої роботи. На тлі розслідування та подальшого роз'яснення нациських злочинів ми рішуче виступаємо проти будь-яких форм групової мізантропії та тривіалізації націонал-соціалізму в сучасному світі.

Вшанування річниці визволення в'язнів концтабору Нойенгамме 3 травня 2023 року стало позитивною подією 2023 року. Ми хотіли б подякувати нашим почесним гостям, колишнім в'язням концтабору Діті Краус, Лівії Френкель, Елізабет Мазур-Кішиновські, Натану Гроссманну та Барбарі Піотровській за те, що вони відсвяткували цей День визволення разом з нами. Після цього відбулися подальші заходи у відзначенні річниці: у «Кав'ярні історій» молоді люди мали змогу поспілкуватися з свідками тих подій. У Нойштадті представники Amicale Internationale KZ Neuengamme разом з громадськістю міста вшанували пам'ять в'язнів, які загинули під час бомбардування кораблів «Сар Арсона» та «Thielbek» у бухті міста Нойштадт. Ми також змогли запросити родичів в'язнів концтабору Нойенгамме з України та привітати їх у Меморіалі концтабору Нойенгамме. Такі проекти зустрічей є дуже важливими для роботи з історичною пам'яттю.

Після кількох місяців ремонту, 3 липня 2023 року ми змогли знову відкрити Центр історії «Stadthaus» як новий об'єкт нашої Фундації. Відтоді він отримав нові можливості: окрім постійної експозиції, нащадки тепер можуть створювати "скриньки пам'яті" на згадку про членів своїх родин, які були допитані або ув'язнені в Stadthaus. Гамбурзькі ініціативи можуть представити свої проекти в одній з вітрин; ініціатива Stadthaus першою представила довготривалий проєкт "Суперечки навколо Stadthaus як місця пам'яті". Були реалізовані освітні формати, спеціальні виставки, читання та лекції.

Важливою віхою для регіональної культури пам'яті є "Гамбурзька концепція меморіалу", яку наш колишній голова Опікунської ради Фундації професор Детлеф Гарбе та я, як його наступник, розробили разом з Гамбурзькими ініціативами. Концепція містить широкий спектр пропозицій щодо підтримки поточних та майбутніх

завдань меморіальних місць і культури пам'яті в Гамбурзі, яка у вересні 2023 року була прийнята Сенатом міста Гамбург.

Планування будівництва нового центру документації про депортації з Гамбурга розпочалося у 2023 році на пам'ятному місці «Hannoverscher Bahnhof» ("Ганноверський вокзал"). Виставка "Смерть завжди серед нас", організована та проведена у ратуші міста Гамбург, була присвячена депортації до Риги та Голокосту в Латвії, на відкритті якої були присутні вцілілі жертви та діти депортованих з Гамбурга. З квітня місяця на виставці "Чому саме тут?" були представлені уривки з історії та вшанування пам'яті в Лохсепарку, а з вересня на виставці "Більше, ніж меморіал" можна було прочитати розповіді рідних про значення місця пам'яті для них та їх родин.

Також були 2023 року проведені наступні виставки:

З нагоди 90-ї річниці „Пожежного декрету Рейхстагу" в Музеї історії Гамбурга була показана пересувна виставка "Прелюдія до терору", присвячена першим концентраційним таборам, таким як концтабір Фюльсбюттель у Гамбурзі.

4 вересня також виповнилося 90 років з дня відкриття концентраційного табору Фюльсбюттель. Разом з багатьма партнерами по співпраці ми вшанували цю дату в районному офісі Гамбург-Норд читанням текстів ув'язнених опонентів до націонал-соціалістичного режиму. З нагоди річниці операції "Гоморра" 1943 року Фондація представила у меморіалі Святого Миколая спеціальну виставку "Перед нами лежали лише руїни", яка знайомить відвідувачів з досвідом в'язнів концтабору у зруйнованому місті.

У співпраці з Дослідницьким центром сучасної історії в Гамбурзі та Гамбурзьким державним центром політичної освіти у 2023 році розпочався проєкт "HAMREA. Hamburg rechtsaußen", який тематизує правоекстремістські форми насильства та правоекстремістську діяльність. Спеціальна виставка "Праве насильство після 1945 року", розроблена нашою Фондацією, відкриється в ратуші Гамбурга 19 січня 2024 року. Також розпочато дисертаційний проєкт, який має на меті дослідити взаємозалежність економіки та примусової праці в нацистському Гамбурзі.

В рамках нашої освітньої роботи в партисипативному проєкті розробляються навчальні матеріали про націонал-соціалістичну війну на винищення та долі жертв нацистських переслідувань зі Східної Європи. Під час проведення міжнародного молодіжного робочого табору „Refreshing Memory“ ("Освіжаюча пам'ять") молодь з В'єтнаму, Мексики, Азербайджану, та ін. країн, відремонтувала пам'ятні місця в меморіалі. Колишній будинок коменданта концтабору, який знаходиться на території меморіалу концтабору Нойенгамме, тепер регулярно відкритий для відвідувачів. Стипендіати Фондації, історики з України та організації Memorial International ("Меморіал Інтернешнл") тепер Memorial Zukunft ("Меморіал Майбутнього") створили там проектну кімнату «Переслідувані зі Східної Європи в націонал-соціалізмі».

На 9-му форумі "Майбутнє пам'яті" в листопаді 2023 року ми мали змогу обговорити з багатьма родичами колишніх в'язнів з різних країн, зокрема з Іспанії, Бельгії, Нідерландів, Німеччини, Франції та Польщі їх пам'ять про сімейну історію в міжнародному контексті та значення історії для сьогодення.

У меморіальному гаю концтабору Нойєнгамме було відкрито два нових меморіали - меморіал, ініційований іспанською організацією Amicale в пам'ять жертв громадянської війни в Іспанії, т.зв. "червоних іспанців" і членів Інтернаціональних бригад, та меморіал від муніципалітету Стафорста (Нідерланди), який вшановує пам'ять про рейд націонал-соціалістів у серпні 1944 року. Ми також мали честь вітати делегації з Мюрата (Франція), Путтена (Нідерланди), Данії та Бельгії та ін. країн.

У 2023 році Фундація провела на пенсію колег, які довго в ній працювали, та знайшла нових колег на важливі керівні посади. Тепер, коли команда сформована, Фундація може разом працювати над завданнями, які чекають на нас у майбутньому. На жаль, цього року нам також довелося попрощатися з багатьма близькими нам людьми. Ми хотіли б згадати померлих: колишніх в'язнів, які вижили в концентраційних таборах, та свідків тогочасних подій: Карла Паюка, Маріан Гоулінг, Стефанію Баєр, Терезу Будьє, Івана Московича, Анну Пучайду, Роджера Мансо, Нахума Ротенберга, Адріана Антоні ван Лібурга, Франсуа Х.М. Раво, Маріанну Вільке, Еріку Естіс, а також важливих прихильників і компаньйонів у нашій меморіальній роботі - Хайнер Шульц, Юргена Кьолера та Марко Кнудсена.

Від імені наших співробітників я бажаю вам безпечного Нового 2024 року, з надією на мирний та безтурботний час!

Професор Олівер фон Врохем, Гамбург, грудень 2023 року
Голова Фундації та директор Меморіалу концтабору Нойєнгамме